

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Met auctoriteit van den Inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 26 Junij 1881. (Staatsblad N°. 124).

Zondag 12 December 1897. N°. 1042.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan den Uitgever J. A. WOLFFER, Bureau N. 2, Voorburgwal 44, te Amsterdam. Inzendingen die later dan Dinsdag v. namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent. Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren en aan het Bureau te Amsterdam. Advertenties: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van leidegaven en Verlagen van Verzeningen 10 Ct. p. regel.

Dan de gemeene Gratie.

DERDE REEKS.

XXIX.

Want u komt de belofte toe, en uwen kinderen, en allen die daar verre zijn, zooveel als er de Heere onze God toe roepen zal. Hand. 3: 39.

Alle gevaar, dat in de gemeene gratie een soort voorbereiding voor het overgaan uit den dood in het leven zou gezocht worden, is dan nu afgesneden. Er zijn maar twee staten, plachten onze ouden te zeggen. Een ziel is geestelijk dood of geestelijk levend. Een tusschenstaat van nog *grootendeels* doode, maar toch *eenigzins* levende ziel is er niet. De wedergeboorte, de inbrenging van het leven, de besnijdenis des harten, de omzetting van het steenen hart in een vleeschen hart, de opstanding der ziel, of met wat naam ge de eerste daad Gods ter mededeeling van zaligmakende genade aan onze ziel ook noemen wilt, is onmiddellijk, kan door niets voorbereid worden, en is bij den gruwelijken booswicht geheel dezelfde als bij het aanminst kind. Voorbereid kan hier niets worden.

Maar, en hiermede betreden we een heel ander gebied, voorbereiding is niet alleen mogelijk, maar zelfs onmisbaar bij de *Bekeering*. Tot bekeering komt iemand zelf. Niet uit zich zelf, maar dan *zelf* toch. Even lijdelijk als hij in de wedergeboorte is, even actief moet hij in zijn bekeering wezen. Zelfs kan gezegd, dat *u te bekeeren* de hoogste actie is, waartoe gij in dit leven komen kunt. Het recht verstaad hiervan is wel bijna geheel teloor gegaan door een prediking, die de wedergeboorte bekeering noemde, beide als waren ze één en hetzelfde beschouwde, en het diepgaand onderscheid tusschen beide ganschelijk uit het oog verloor. Maar dit moet ons juist te meer prikkelen, om vastberaden telkens weer beide uiteen te waken, en het voor anderen en ons zelve steeds duidelijker te maken, dat iemand eerst van dood levend moet gemaakt zijn, om zich te *kunnen* bekeeren, maar dat dit laatste dan ook een daad is aan hem zelve opgelegd. Immers de Schrift zegt nergens: *«Baar u zelve weder,»* maar wel steeds: *«Bekeer u. Nooit: «Maak u zelve levend,»* maar wel tot den levendgemaakte: *«Sta op.»*

Hierin nu ligt de oorzaak, waarom de voorbereidende genade even ondenkbaar bij de wedergeboorte, als onmisbaar bij de bekeering is. Niet alleen toch dat hij, die zich na wedergeboorte te zijn, bekeert, hiertoe door den Heiligen Geest geprikkeld en gedreven, en bij de daad zelve door den Heiligen Geest gesteund wordt, zoodat hij van achter voor het feit dat hij zich bekeert, Gode dank weet; maar er moet ook zeer beslisselijk aan de bekeering *een genade voorafgaan*. Deze aan de bekeering voorafgaande genade nu is van tweeledig aard. Ze is deels particuliere genade, deels gemeene genade. De voorafgaande particuliere genade bestaat hierin, dat God aan den zondaar die tot bekeering zal komen, zijn Wet en zijn Evangelie doet toekomen, zijn Wet om het besef van schuld en zonde aan te brengen, en zijn Evangelie om hem den weg der behoudenis te doen kennen. Vele kinderen der

wereld ontvangen die Wet en dat Evangelie ook wel, maar niet *gemengd met genade*. Wel als *uiterlijke* roeping, niet als *innerlijke* roeping. En die kennis nu van Wet en Evangelie, gemengd met de eigenaardige genade, dat de wedergeborene, die zich bekeert zal, er de roepstem van zijn God tot zijn ziel in hoort uitgaan, kan hier niet ontbreken. Wie niet hoort, dat God hem gebiedt: *«Bekeer u,»* die komt ook tot geen bekeering. Bekeering is een daad van geloof ja, maar van geloofsgehoorsaamheid. Wie zich niet hoort roepen, die denkt er niet aan, om te komen. Uit dien hooftde laat zich geen bekeering denken, zonder dat de genade der roeping Gods is voorafgegaan.

Die voorafgaande particuliere genade der roeping kan of in het kort saamgetrokken, of over langer tijdperk uitgebreid zijn. De één maal zal het zóó staan, dat de persoon wien het geldt, *buiten* de kennis van Wet en Evangelie is opgegroeid, en eerst op volwassen leeftijd, kort vóór zijn bekeering, met Wet en Evangelie in aanraking komt, en dat alsdan deze kennismaking met Wet en Evangelie bijna onmiddellijk met de roepende genade gemengd is, zoodat hij schier plotseling tot bekeering komt. Maar ook een ander maal zal het iemand gelden, die van kindsbeen af in de Heilige Schrift was onderwezen, die jarenlang gekerkert heeft, en vaak zelfs in vrome gezelschappen verkeerde, zoodat hij sinds lang een breede uitwendige kennis van Wet en Evangelie bezat, maar zonder dat deze kennis nog vat op hem had, omdat ze niet gemengd was met de genade der inwendige roeping; en dat eerst jaren daarna de schellen hem van de oogen vallen, zijn oor geopend wordt, en hij alsnu Gods stem hoort en zich bekeert. Tusschen welke twee uitersten dan natuurlijk weer allerlei tusschengestalten liggen, die hier voor geen nadere beschrijving vatbaar zijn. Maar hetzij dat deze kennis en deze roepende genade pas kort, hetzij ze hem lang vóór zijn bekeering worde aangebracht, ontbreken kan ze niet. Zonder deze voorbereidende particuliere genade heeft nooit één enig zondaar dien God wedergeboorte had zich bekeerd. Wedergeboorte alleen kan zonder meer niet tot bekeering leiden. Voor bekeering is kennis van Wet en Evangelie noodig, en deze geeft de wedergeboorte niet.

Doch behalve deze voorbereidende particuliere genade werkt hier ook een voorbereidende *gemeene genade*, en het is deze laatste, die thans nader uiteen is te zetten. Van de kennis der Schrift en van de voorafgaande roeping spreken we dus niet meer. Deze toch vallen niet onder de gemeene genade. Gemeene genade is nooit iets dat bij onze natuur bijkomt, maar altoos iets dat uit onze natuur, tengevoel van stuiting van zonde en verderf, opwerkt. De Schrift daarentegen en de roeping komen niet uit onze natuur, maar bij onze natuur bij. Het geheel onderscheiden terrein van particuliere genade en gemeene genade, blijft dan ook hier met onverflauwde grens onderscheiden.

Die gemeene genade nu werkt allereerst in *onze herkomst*. Die herkomst hangt aan onze geboorte, en die geboorte staat in verband met heel het geslacht waaruit we gesproten zijn. Hier bewegen we ons dus geheel op het terrein van het *natuurlijke leven*. Nu zegt de Heilige Schrift ons, en de uitkomst bevestigt het, dat God zijn uitverkorenen in

den regel laat geboren worden uit uitverkorenen of althans uit denken die genealogisch met uitverkorenen in verband staan. Het gaat niet van schakel op schakel. Er worden dikwijls schakels overgesprongen. Maar zeer zelden zal een kind van God, dat genealogisch zijn geslacht nagaat, twee, drie geslachten kunnen teruggaan, zonder dat er onder zijn ouders of voorouders kinderen Gods werden gevonden. *«U en uwen zaden»* is de formule, waaronder de Heilige Schrift ons deze gewichtige zaak openbaart.

Op zichzelf liet het zich ook anders denken. God is vrijmachtig en niets zou Hem verhinderen, om nu eens de schare zijner uitverkorenen in Europa, dan weer in Afrika, een volgend geslacht in Azië en zoo voorts te hebben. Maar zoo gaat het niet. Soms eenen lang leven de uitverkorenen Gods onder eenzelfde volk, in eenzelfde werelddeel, soms tot in geheel dezelfde geslachten, onderwijl ge uit andere volken, in andere werelddeelen, in andere geslachten, niet dan bij hooge uitzondering, iemand tot genade niet komen. Zelfs in één en dezelfde stad, in één en hetzelfde dorp, ziet ge gemeenlijk de één familie geheel buiten genade blijven, en in de ander familie de genade zich voortplanten van grootvader op vader, van vader op kind, en van kind op kleinkind. Het is geen onomstootelijke zetregel. Er zijn geslachten, die na lang met genade bezocht te zijn, verlaten worden. Er zijn er andere, die na lang in het donker te hebben gewoond, naar de levende wateren trekken. Soms zelfs komt het voor, dat er uit een dor geslacht een eenling tot Jezus komt, die eenling in zijn familie blijft. Maar als regel genomen gaat het door, dat de genade gemeenlijk in dezelfde geslachten volhardt, en dat het blijft: *«u en uwen zaden»*. Niet altoos *«u en uwen kind»*, maar wel: *«u en uwen zaden»*, gerekend over meerdere generaties.

Zelfs staat deze regel zoo vast, dat de Verbondsgratie zonder dezen regel ondenkbaar zou wezen, en de voortplanting der kerk zou zijn afgesneden. De kinderdoop rust dan ook geheel op deze wijze van het doen Gods. Gold die regel als regel niet, zoo zou elke grond ontbreken, om de kleine kinderen der geloovigen te doopen, en nooit mag men, om den *geestelijken* grond die voor den kinderdoop uiteraard alleen in het vermoeden van wedergeboorte ligt, den *rechtsgrond*, die alleen aan het Verbond kan ontleend worden, in de schaduw stellen. Immers, of een kindeken wedergeboren is of niet, weet ge niet; wat de Kerk alleen beoordeelen kan is, of het geboren werd uit geloovige ouders, en in dit feit en in dit feit alleen ligt voor de kerk de *rechtsgrond* om tot den kinderdoop over te gaan. Hiermede is de kinderdoop natuurlijk niet sacramenteel verklaard, en om hem sacramenteel te verklaren moet ge altoos op onderstelde wedergeboorte teruggaan; maar als de kerk voor de vraag staat, of ze een gepresenteerde kindeken al dan niet doopen zal, weet ze van den sacramenteelen grond, van dezen geestelijken grond in de ziel van dat kindeken niets hoegenaamd af, en kan ze alleen rekenen met het uitwendig waarneembare feit, dat het kindeken uit zoodanige ouders geboren is. Nu heeft natuurlijk wie het verband tusschen doop en wedergeboorte naspreekt, omgekeerd vooral den geestelijken,

den sacramenteelen grond te onderzoeken, gelijk dit door den zoo vroeg ons ontmoeten Kramer zoo keurig geschied is. Maar het resultaat van dat onderzoek mag en kan toch niets af of toedoen aan den *rechtsgrond* van den kinderdoop in de kerk van Christus, en deze kan nooit anders liggen dan in den Verbondsgratie, d. w. z. in den regel dat God de Heere zijn uitverkorenen gemeenlijk in genealogisch verband doet geboren worden.

Dat hierin een *genade* ligt, een daad van *gratie*, is duidelijk. Hierdoor toch zijn de geroepenen ten leven in den regel in de kerk geboren en groeien in de kerk op, en dit geboren en opgevoed zijn in dezen stilleren, minder wereldschen kring heet gemeenlijk de uitwerking, dat de zonde niet zoo schril in hen uitbreekt, dat er vergelijkenderwijs in hen sterker stuiting van zonde is, en dat alsoo de gemeene gratie krachtiger in hen werkt, en dienengevolge maakt, dat ze bij het komen tot bekeering minder hebben af te breken. Iets *zaligmakende* ligt hier in het minst nog niet in; maar bij den baugen strijd, die in de ure der bekeering voor hen aanbreekt, hebben ze minder zondige banden te verbreken, en is het zich keeren tot den Heiligen hun minder bang. Dit laatste feit zal niemand loochenen. Bij een die tot moord en doodslag kwam is de worsteling in de ure der bekeering vreeslijk, niet om aan te zien; terwijl er onder de kinderen der geloovigen zijn, die van kindsaf zoo nabij het Koninkrijk leefden, dat hun ingaan in dat Koninkrijk soms plaats greep op een wijze en op een oogenblik, waarvan ze zich ter nauwernood rekenschap konden geven. Maar juist dit groote verschil mag en kan nooit daaruit verklaard, dat dit Christelijke opgroeiend kind niet geheel denzelfden stap had te doen als die overlaet; doch hieruit, dat wie minder ver afweek, een korteren weg terug heeft. Beiden zijn even volslagen dood geweest. Beiden zijn even absoluut lijdelijk alleen door God in het leven gezet. Maar de één stond op het oogenblik dat hij zich van dat nieuwe leven bewust werd, minder ver afgedoold op den weg van zonde, dan de ander. En dit nu was niet zijn doen, maar alleen vrucht van de gemeene gratie die God aan hem gewrocht had.

Deze gemeene genade nu kan ons toekomen eerst na onze geboorte, reeds in onze geboorte, of zelfs reeds van ver achter onze geboorte, en juist op dit laatste geval komt het hier aan, overmits de geslachtsaaneenhang eerst door deze, reeds vóór de geboorte werkende, gemeene genade voor het Genadeverbond betekenis erlangt. Als een mensch ter wereld geboren is, valt in hem te onderscheiden tusschen datgene wat hij als wezen van zijn God ontving, en tusschen datgene wat hij als lid van ons menschelek geslacht voor en door dat geslacht zich zag toekomen. Dit onderscheid spreekt duidelijk in de twee stukken der Gereformeerde Belijdenis. Ten eerste dat ons ik, onze persoon, niet van onze ouders op ons overgeërfd, maar rechtstreeks Gods schepping is, en ten andere dat onze aldus rein uit Gods hand voortgekomen persoonlijkheid krachtens den saamhang met ons geslacht erfschuld beliep en met erfonde bevestigd werd. Deze beide leerstukken staan onder ons vast. Het eerste is

de belijdenis van het Creationisme tegenover het Traducianisme dat de Lutherischen voorstaan. Het tweede is het leerstuk van onze saamhang met ons Verbondshoofd Adam. En al is het nu, dat de belijdenis van het Creationisme, meest voorgesteld als een inscheppen van een ziel in den reeds gereeden vleeschklomp, voor de formulering der termen, ook op grond der Heilige Schrift, wijziging behoeft, de zaak die er mee beleeden werd, zullen de Gereformeerde kerken toch steeds vasthouden: Ons ik, onze persoonlijkheid is geen vrucht van generatie, maar *gave Gods*.

Hiervan nu uitgaande moet diezelfde onderscheiding ook toegepast op hetgeen de gemeene gratie in het Genadeverbond werkt. Die werking kan namelijk niet daarin worden gezocht, dat de één mensch anders dan de andere mensch uit de hand van zijn Schepper is voortgekomen. Wel outkennen we niet, dat dit zoo is. Zeer stellig gelijken niet alle menschen, krachtens hun persoon en aangeleg, op elkander, maar verschillen ze veeleer in *alles*. Een fabriek levert bij honderden en bij duizenden geheel gelijke producten naar vast model af; God nooit. Het werk onzes Gods kent het eenvormige niet. Zijns is een *veelvuldige wijsheid*, en dies een *veelvormige schepping*. Maar wat ontkennd en betwist moet worden, is, dat door dit verschil in de schepping onzer persoonlijkheid, de één vatbaar, de ander onvatbaar voor zaligheid zou zijn. Wie dit toch stelde, zou hierna alle mogelijkheid van schuld en van zedelijke verantwoordelijkheid wegnemen. De mensch als mensch, blijft ook waar hij valt, redbaar, en het persoonlijk verschil tusschen mensch en mensch voor zooveel dit aan onze schepping uit Gods hand hangt, brengt hierin geen de minste verandering. Staat het nu desmettemin vast, dat er reeds bij het geboren worden, een zeer sterk verschil kan bestaan, en gemeenlijk bestaat, tusschen de praedispositie van den één en van den ander, met het oog op zijn latere bekeering, zoo volgt hieruit, dat dit verschil uitsluitend te verklaren is, uit hetgeen zulk een mensch niet van God, maar uit *zijn geslacht* ontving, en kan de werking der gemeene gratie, die hier plaats grijpt, niet in zijn persoonlijkheid als zoodaartig gezocht worden, maar moet ze uitsluitend gezocht in *den ploof*, als we het zoo mogen uitdrukken, die zijn geboorte uit die en die ouders, uit dat en dat geslacht aan zijn persoonlijkheid gaf.

En zulks wel met deze vaste beperking, dat het verschil niet kan schuilen in een verschillende betrekking tot Adam, want onze erfschuld uit ons Verbondshoofd is voor allen gelijk, maar te zoeken is in die latere wijziging, die de afkomst en de geboorte uit een bepaald geslacht en uit bepaalde ouders aan deze persoonlijkheid gaf. Voor wat onze afkomst uit Adam betreft, moet het voor allen gelijk staan, omdat de gemeene gratie niet kan beginnen dan *na den val*. Maar zoodra de gemeene gratie optreedt, komt het verschil dan ook, en al gaan we slechts tot op Noach terug, dan maakt het voor een iegelijk onzer reeds verschil, of we onze afkomst hebben uit Sem, uit Japhet of uit Cham. Persoonlijk moge dit niet meer zijn na te gaan, maar op zichzelf is het verschil onloochenbaar.

De Martelaren.

CCXL.

GARCIA DE ARIAS.

Onbegrijpelijk is soms de keuze, die God doet van menschen, welke Hij wil gebruiken om Zijn Woord, Zijn Evangelie aan anderen bekend te maken. Dit blijkt uit het leven van Garcia de Arias, om zijn buitengewoon wit haar en blanke huid, gewoondijk Dr. Blanco genoemd. Hij was een man van groot verstand en uitgebreide kennis, maar tegelijk een wankeelmoedig karakter. Deels vreesde hij de menschen, deels hield hij voor zijn doen en laten rekening met de tijdsomstandigheden. Hij gaf zich nooit bloot, ofschoon hij zijn gevoelens wel had. We hebben toch geen recht, om te twijfelen aan zijn oprechte gehechtheid van de leere der waarheid, doch alleen de hoofden der gemeente te Sevilla waren daarmee bekend, aangezien hij slechts met hen een geheime briefwisseling had. De geestelijkheid hield hem voor streng Roomsche en beschouwde hem als den bekwaamsten kampioen voor hunne zaak.

De volgende geschiedenis kan dit bewijzen. Daar waren in die dagen twee soorten van predikers, die ieder hun aansienlijk gehoor hadden. De eerste soort sprak van de noodzakelijkheid der onthouding van vleesch, van verdienstelijk vasten, van zelfdooding, van aanhoudende gebeden, van eenvoud in kleding en beschiedelijkheid in woorden en tegelijk van de noodzakelijkheid om misson te vieren, pelgrimstochten te houden, oorblicten niet te verzuimen. Ten hemel toe verhefven zij den ongebonden staat en het wionikenleven. Hunne hoorders hielden zij bezig met

fabels en legenden. Maar een goed boek durfden zij niemand in handen te geven, uit vrees voor hun krediet.

De andere groep predikers bestond uit eenige mannen van groote geleerdheid, die bij hunne prediking de Heilige Schrift gebruikten en daarin hunne hoorders inleiden. Door hun toedoen heeft Sevilla 12 jaren lang het zuivere Evangelie kunnen hooren, vooral de leer der rechtvaardigmaking, zoodat velen het Pausdom den rug toekenden. Tot deze mannen behoorden Constantino, Egidius en Vargas, mannen op wier leven niets viel aan te merken. Tegen deze predikers der waarheid gebruikte de vijandige geestelijkheid het liefst Arias. En deze liet zich soms — niet altijd — gebruiken. Een voorbeeld hiervan. In de Kathedraal van Sevilla had zekere Gregorio Ruiz eens in een leere over de rechtvaardigmaking en de verdiensten van den dood van Christus uitdrukkingen gebezigd, die de Protestantsche leer begunstigten. Daarom ontbood de inquisitie hem, om op eenen bepaalden dag voor haar te verschijnen en zich te verdedigen. Daar hij bekend was met de wezenlijke gevoelens van Arias, zocht hij dezen op en vroeg hem raad. Tegelijkertijd deelde hij hem mede, hoe hij zijne verdediging had ingericht. De bepaalde dag kwam. Ruiz hield zijne verdedigingsrede. Nauwelijks had hij die geëindigd, of daar stond Arias, op bevel der Inquisiteurs op en wedriegde hem in een met zorg bewerkte rede alle bewijzen, die Ruiz had in het midden gebracht.

Toen de vrienden van deze hem over zijn zonderling gedrag ter verantwoording riepen, verdedigde hij zich niet met de bewering, dat zijn houding Ruiz en hem zelve had gered. Geen wonder dat dit gedrag voor dubbelsinnig en laag werd gehouden door de voorstanders der waarheid. Men zeide hem dit ook. Hierdoor verbittert, dreigde hij zijne tegensprekers voor de rechtbank der inquisitie te brengen. Hierop antwoordde hem Constantino: *«En wanneer wij genoodzaakt worden, om in het strijdperk te treden,*

verwacht gij dan, dat het u sal worden toegestaan, om onder de toeschouwers te zitten?»

En zulk een man heeft de Heere gebruikt om zijn waarheid in het Hieronymiten-klooster van San Isidoro del Campo te brengen, toen dit in de diepste onwetendheid en het ellendigst bijgeloof verzonken lag.

Hoewel met zijne gewone voorzichtigheid, leerde hij die monniken, dat de ware zaligheid heel wat anders was dan het zingen van metten en vespers. Wilden zij Gods welgevallen weten, dan moesten zij hunne toevlucht nemen tot de Heilige Schrift. Onder het hooren deze woorden ontwaakte bij de monniken een gevoel van ontvredenheid over hunne centonige kloosterroefeningen. Zij verlangden de waarheid te kennen. Doch toen veranderde Arias plotseling zijn gedrag en begon door leer en voorbeeld nog strenger kastijdingen aan te bevelen dan door de kloosterregels werd geëischt. Hij drong bij de monniken aan op verwijdering van elk voedingsmiddel uit hunne cellen gedurende de vasten, beval het slapen op den blooten grond liggende of staande aan, enz. Hierdoor werden verscheidene kloosterlingen weer tot het oude bijgeloof teruggeleid, doch de anderen, die de zoetheit der waarheid reeds hadden gemaakt, weigerden Arias te volgen op zijnen weg. Zij wendden zich tot Egidius en diens vrienden te Sevilla om raad. Hierop werd hun het Evangelie in zijn volsten rijkdom verkondigd en die kloosterbroeders welke deze dingen vatten mochten, brachten de ontvangen waarheid hunnen medekloosterlingen, zoodat binnen weinige jaren het gehele klooster was doordrongen van de nieuwe leer. In 1557 veranderde de innerlijke toestand van het klooster nog meer, daar toen een groote voorraad bijbels en protestantsche boeken in het Spaansch kunnen weg naar het klooster vonden en daar gaarne gelezen werden. De waarheid zonk dieper in het hart, en een hervorming in het leven des kloosters kwam tot stand. De uren des vormelijken gebeds werden gewijd aan het lezen der Schrift, de

afiaten afgeschaf, de beelden wel behouden, maar niet meer geëerd. Van het oude bleef niets meer over dan het monniksleed en de mis, die men niet afschafte, om zich niet aan gevaar bloot te stellen. De verandering in het klooster San Isidoro del Campo werd ook daar buiten gevoeld. De ijverige monniken onderrichtten anderen en deelden onder hen deze bijbels uit. Doch de vijand rustte ook niet.

De vervolging naderde de poorte des kloosters. Eer zij binnenkwam, namen eenige monniken de vlucht naar Duitschland en Genève. De anderen bleven en onder dezen ook Garcia de Arias. Zij werden echter spoedig gevangen genomen en voor de inquisitie gebracht. Van het oogenblik zijner gevangenneming af legde Garcia alle voorzichtigheid en reinster af en beleed openlijk zijn geloof in Jezus Christus in den geest der hervorming. Diep betreurd hij het voors, dat hij zoolang de waarheid had onderdrukt. Tegen ieder, die wilde, was hij bereid de handschoen op te nemen voor de waarheid van de zoogenaamde nieuwe leer. Bij zijn onderzoek belachte hij de inquisiteurs en hunne waanwijsheid, om te willen oordeelen over dingen die zij niet konden of verstonden. Tegelijk bracht hij hun in herinnering de gevallen, waarin zij en hunne helpers zelve hadden moeten bekennen, dat zij niet bij machte waren de Heilige Schrift te verklaren. Niemand dorst den strijd met de Arias aan, ook niet in den kerker, ofschoon daar nu en dan een priester kwam voor den vorm.

Daar hij oud was beklom hij op den dag van het Auto da fe de stellige, steunende op eenen stok. Gelast echter bleek van de bereidwilligheid des harten om den vuurdood te ondergaan om Jezus' wil. Zoo stierf hij in 1559.

DE GAAY FORTMAN.